АРХЕОЛОГІЧНА ПРАКТИКА 2026 року

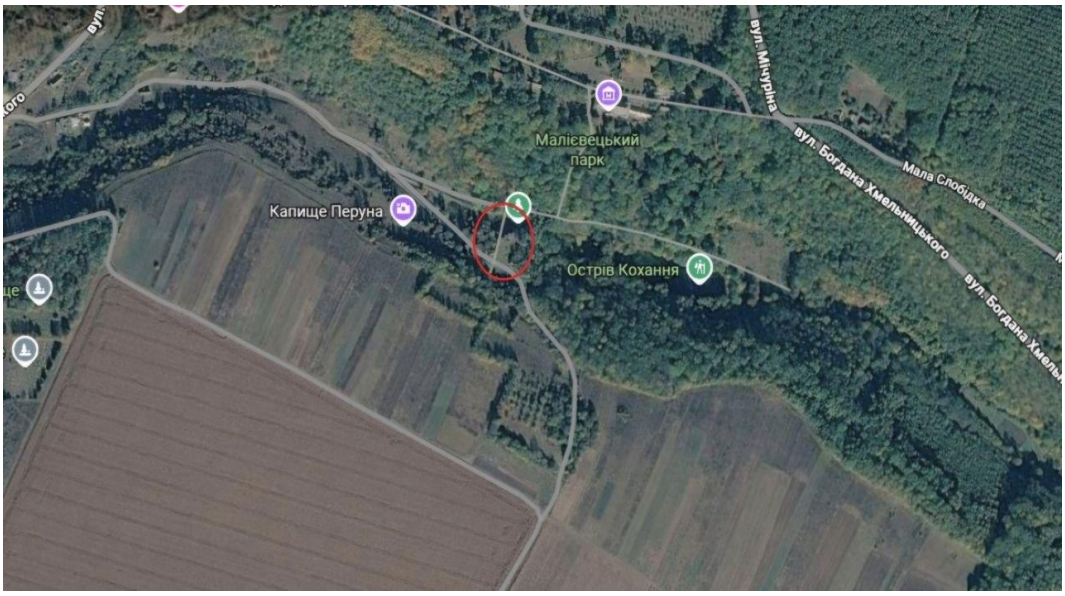
З 8 по 21 червня 2026 року студенти І курсу гуманітарного факультету спеціальності А 4 Середня освіта (Історія та громадянська освіта) Хмельницької ГПА під керівництвом доцента кафедри суспільних дисциплін кандидата історичних наук, доцента Сергія Семенчука проходили археологічну практику на базі Малієвецького обласного історико-культурного музею.

Метою археологічної практики є формування здатності студентів на основі теоретичних знань, умінь та навичок з курсу «Археологія» зуміти застосовувати набуті знання у науково-практичній діяльності в польових умовах археологічної експедиції. Ознайомити їх із сучасними методами польових археологічних досліджень, а також донести розуміння важливості суспільно-історичного та наукового значення збереження і охорони пам’яток та об’єктів археології у непорушеному стані, зокрема фортифікаційних споруд (валів, ровів, бастіонів, кам’яних стін тощо), решток культових будівель, селищ, поселень, курганів, могильників, святилищ, капищ та ін.

За період проходження археологічної практики в Малієвецькому обласному історико-культурному музеї студенти досліджували залишки скельного монастиря XVII ст., що знаходиться за 800 м на

південний захід від Палацу Орловських на вершині рукотворного водоспаду, поблизу джерела Святого Онуфрія.

Археологічні дослідження проводилися під керівництвом кандидата історичних наук, керівника Кам’янець-Подільської архітектурно-археологічної експедиції Науково-дослідного центру «Охоронна археологічна служба» Павла Нечитайла. В процесі польових досліджень на території колишнього Малієвецького монастиря було закладено одну траншею та 4 шурфи. Шурфи 1-2, 4 та траншею було закладено біля підніжжя травертинового масиву з метою перевірки свідчень з візитації монастиря 1741 року, де було вказано, що від скелі з печерами вздовж долини знаходилися старі, занедбані будівлі, складені із круглих дубових колод, за якими був невеликий цвинтар.

Шурфом № 3 було відкрито залишки підмурків дзвіниці. Західна їх частина була знищена під час видобутку каменю при розробці кар’єру у другій

половині XX століття. Фундаменти масивні, з середньою шириною 1,8 м, складені методом бутової кладки на сірому вапняно-піщаному розчині. Довжина східної стіни простежена повністю і становить 5,8 м. Судячи з архівних фото, споруда була квадратною, отже інші стіни могли мати тотожні розміри. Біля північного торця стіни було простежено фрагмент огороджувального муру шириною 0,8 м.

У результаті проведених досліджень, з'ясовано, що територія біля підніжжя скелі зазнала активних перетворень в результаті видобутку каменю у другій половині XX століття. Як результат, ймовірно існуючі тут давні культурні шари були або втрачені, або перевідкладені. Втім знахідка вінця горщика XVII століття у шурфі № 4 є додатковим аргументом щодо ймовірність існування тут споруд давнього православного монастиря, споруди якого згадуються у візиті монастиря 1741 року.

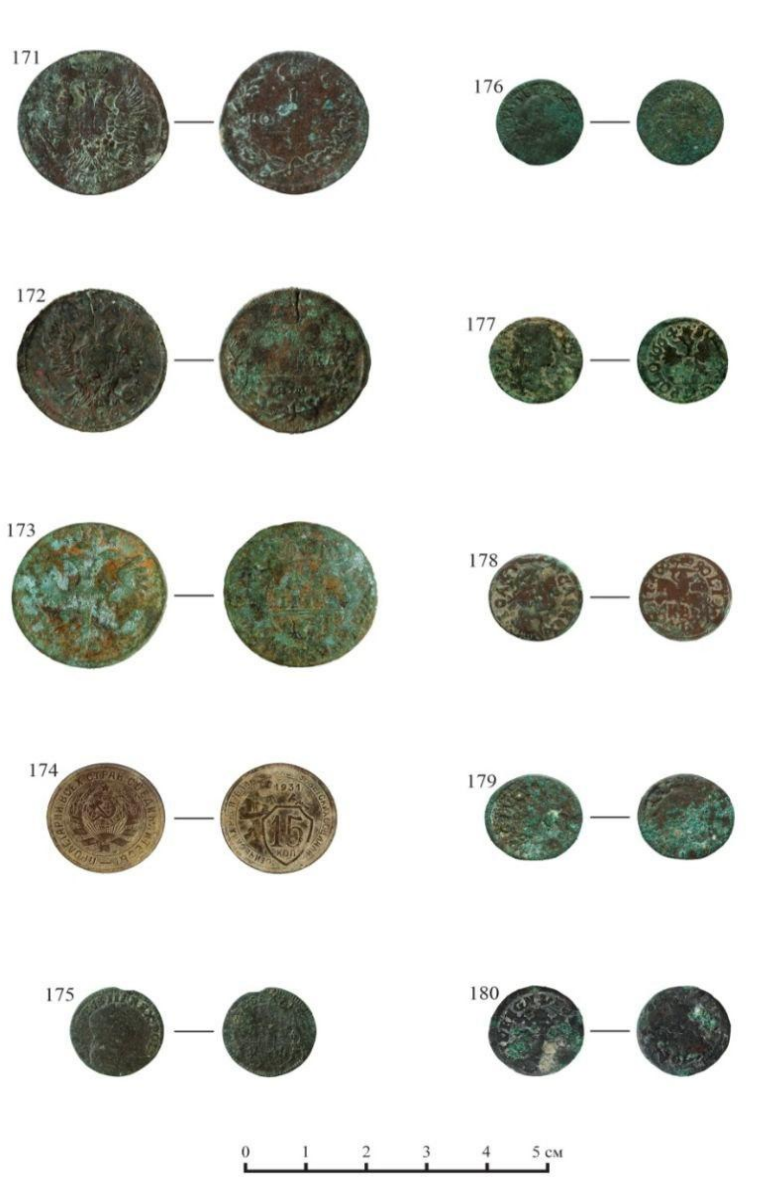

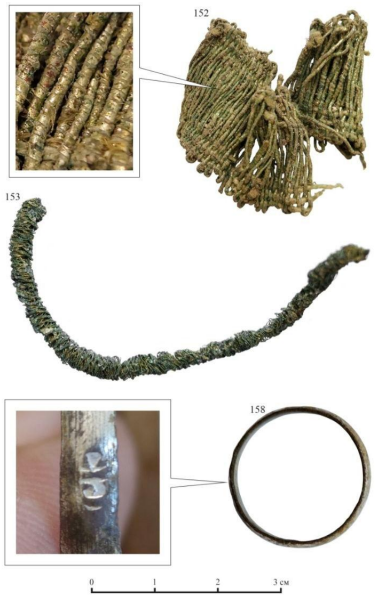
Роботи у шурфі № 3 дозволяють стверджувати про використання даної території щонайменше з IV століття до нової ери. Також виразно представлені артефакти черняхівської культури. Знахідки фрагментів давньоруської кераміки підтверджують гіпотезу про ймовірні давньоруські витоки Малієвецького монастиря. В результаті робіт у шурфі № 3 було відкрито фрагмент фундаментів монастирської дзвіниці. Фундаменти масивні, складені квадратно-бутовою кладкою з середньою шириною стін 1,8 м і довжиною, судячи з повністю простеженої східної стіни 5,8 м. Орієнтація за сторонами світу. Судячи зі знахідок на материковій скелі, час спорудження дзвіниці не раніше XVIII століття. Отже, за результатами досліджень території Малієвецького монастиря було з’ясовано давні періоди освоєння цієї території, а також відкрито архітектурні рештки дзвіниці, що потребують музеєфікації та фрагмент стіни невідомої споруди, яка потребує подальшого розкриття та дослідження.

В рамках практики було здійснено виїзд на об'єкт археологічної спадщини – трипільське поселення поблизу села Діброва Чемеровецької територіальної громади. Студенти здійснили візуальне обстеження території пам'ятки та заклали розвідувальні шурфи розміром 1×1 м. У шурфі № 9 було виявлено залишки трипільського житла, що стало важливим практичним результатом проведених досліджень.

Павло Нечитайло продемонстрував студентам особливості методики розчистки трипільського житла, визначення меж археологічного об'єкта, його прив'язки до місцевості, фотофіксації, нанесення меж поселення на електронні карти Google Maps, а також ознайомив із правилами ведення польової археологічної документації та польового щоденника.

Крім того, учасники практики мали унікальну можливість відвідати покинутий кар'єр, у геологічних відкладах якого зафіксовано численні рештки морської фауни Сарматського моря. Це дало змогу студентам розширити знання не лише з археології, а й з історичної геології та палеонтології, простеживши природні процеси, що відбувалися на території Поділля мільйони років тому.

За час практики студенти навчилися розбивати розкоп за сторонами світу; здійснювати огляд та опис місцевості, де розташований археологічний об’єкт; робити фотофіксацію та фіксування об’єкта на карті «Google»; складати топографічні картосхеми місцевості поблизу досліджуваного об’єкта; здійснювати пошук топонімічної інформації та збір підйомного матеріалу, а також працювати на розкопі. Окрім цього навчилися працювати з металодетектором та пошуковим магнітом.

Практиканти також опанували методи камеральної обробки археологічних матеріалів та реконструкції керамічних та металевих виробів різночасових періодів. Практиканти також здобули й навики характеристики та датування археологічних об’єктів, дотримання правил техніки безпеки праці. Наукові співробітники музею системно

проводили науково-пізнавальні екскурсії для студентів-практикантів територією палацу Орловських та паркового комплексу. Також керівник практики від ЗВО організував автомобільну екскурсію до костелу Святого Йосипа Обручника (пам’ятка сакральної архітектури середини XIX ст.) у сусіднє село Підлісний Мукарів. Також практиканти відвідали пам’ятку сакральної архітектури в с. Сутківці Ярмолинецької селищної територіальної громади Свято-Покровську церкву-фортецю XIV-XVIII ст. та руїни замку XV-XVII ст.

23 червня 2026 року відбувся захист звітів з археологічної практики у конференц-залі академії із презентаціями власних дослідницьких здобутків практикантів. Загалом підготовлено шість презентацій про археологічні дослідження на території Малієвецького обласного історико-культурного музею.

Інформацію про результати археологічної практики було оприлюднено на вебсторінці кафедри суспільних дисциплін та поширено через офіційні сторінки соціальних мереж ЗВО.

